

El Bon Pastor

Revista per a preveres

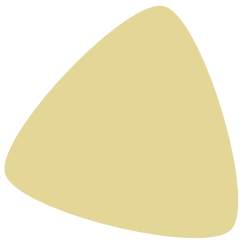
Núm. **71**
Novembre de 2015
Any VI

Equip promotor: Agustí Borrell, Norbert Miracle,
Xavier Morlans, Joan Planellas, Armand Puig.

Correcció lingüística: Joaquim Claver.

Disseny original: Albert Fortuny.

Dipòsit Legal T- 1085 - 2014
revistaelbonpastor@gmail.com
www.elbonpastor.cat

Si voleu col·laborar econòmicament en el sosteniment i difusió de
la revista podeu fer els vostres donatius a
La Caixa **2100-0272-33-0101212882**.
Moltes gràcies

Pòrtic	4
ARMAND PUIG I TÀRRECH	
Un sol cor i una sola ànima	7
<i>Episcopus</i> . Passat, present i futur del bisbat de Vic	
DAVID COMPTE	
Presentes com el llevat	9
La llibertat d'ensenyament novament en risc	
NORBERT MIRACLE FIGUEROLA	
Anunciar la Paraula	11
La misericòrdia i el «principi bíblic del petit nombre» (I)	
MARC MAJÀ GUIU	
Deixebles de l'Evangelí	13
L'última obra de misericòrdia en els inicis del cristianisme	
IGNASI CABRÉ MAS	
Al servei de l'altar	15
L'homilia	
JOAN GUITERAS VILANOVA	
Reclinats sobre el pit del Senyor	17
El prevere en l'Església	
JOAN ANTON CEDÓ PERELLÓ	
Rentar els peus	19
Pastoral dins la presó (I)	
JOAN ALONSO BONALS	
Un bisbe ens parla	21
Tots Sants i el record dels difunts	
+ SALVADOR GIMÉNEZ VALLS	
Hem vist, hem llegit	23
Jerusalem, Mare de totes les Esglésies	
MANEL NIN	

S'han tancat els dos sínodes de bisbes sobre la família, l'extraordinari (2014) i l'ordinari (2015). El papa Francesc els ha considerat prioritaris i ha assistit a pràcticament totes les sessions sinodals. És un signe eloqüent d'una pràctica convençuda de la col·legialitat episcopal. El Papa ha volgut escoltar directament les intervencions dels seus germans en l'episcopat, vinguts d'arreu de la geografia de l'Església. Ha volgut auscultar les problemàtiques diverses de les regions del planeta al voltant de la família. Encara, ha volgut que l'aula sinodal fos un espai de llibertat, on els 265 pares sinodals s'expressessin sense limitacions, llevat de les imposades pel petit interval de temps (quatre minuts) que es donava a cadascú dels qui demanaven d'intervenir.

Al final, les 94 resolucions de la relació final han estat aprovades per més de dos terços: aquesta aprovació majoritària és un signe de la unitat de l'Església com a bé major i resultant del consens que s'havia buscat tenaçment, i un signe de la maduració d'un sentir comú en una temàtica delicada on les sensibilitats, també culturals, són diverses. Per damunt de tot, com es llegeix en Fets dels Apòstols 4,32, «un sol cor i una sola ànima»! Aquesta és el lema de l'Església de comunió que comença a Jerusalem. Cert que les divergències de parer han aflorat en el Sínode, de vegades de manera poc adequada a allò que és el diàleg *dins* l'Església, però la unitat eclesial es construeix sobre l'audàcia coratjosa que no deixa ningú fora d'allò que és de tots.

El resultat del Sínode és esperançador. Ara el Papa podrà redactar un document post-sinodal on recollirà les conclusions que li han estat ofertes i podrà concretar-les si ho creu convenient. Es tancarà així un llarg periple de reflexió i propostes sobre la família que haurà durat un any sencer, recorregut tant pels pares sinodals com pel nombrós poble de Déu que ha respost als qüestionaris que li han estat presentats. Aquest Sínode ha estat un exercici pràctic sobre el *sensus fidei fidelium*, un moment d'Església que ha implicat moltes persones, en el qual els pastors no han estat sols sinó acompanyats de les paraules, i sobretot de la pregària, del poble fidel. El procés, en el seu conjunt, introdueix en la vida de l'Església un element de sinodalitat viscuda que és de gran rellevància.

La sinodalitat va ser el motiu principal de l'important homilia papal pronunciada amb motiu dels 50 anys de l'establiment de la institució sinodal de mans del beat papa Pau VI. El punt d'arrencada era el cap. II de *Lumen Gentium*, on es parla de l'Església com a poble de Déu, dins el qual hi ha la tasca d'ensenyar i la responsabilitat d'acollir l'ensenyament, en una circularitat que es completa amb la tasca d'escoltar i la responsabilitat de contribuir a l'edificació de l'Església. El Papa va remetre al vell aforisme: «allò que pertoca a tots, ha de ser tractat per tots».

El lloc de la jerarquia és a sota, sostenint el gran edifici que formen els batejats, i no a la punta de la piràmide des de la qual hom es limitaria a donar directrius. El pastor ha de saber anar davant, darrere o al costat de les seves ovelles, depenent d'allò que més convingui al ramat. En qualsevol cas, és essencial fer el camí plegats: això vol dir el terme «sínode» (del grec *syn-hodos*, 'camí amb'). Realment, amb Francesc comença el segon Post-Concili, que reprèn i aprofundeix, tot realitzant-les concretament, les aportacions del Vaticà II.

La intuïció fonamental del Sínode, en línia amb *Familiaris Consortio* 44 de sant Joan Pau II, és que les situacions canònicament irregulars no han de ser objecte de condemna sinó d'acompanyament i discerniment en el marc d'una voluntat de misericòrdia. L'Església és una mare, no una madrastra, que proposa el matrimoni i la família entesos segons l'Evangelí, com una notícia joiosa adreçada a un món que se'ls mira com si fossin un atavisme, sense comprendre que s'hi juga la felicitat de molta gent. El matrimoni cristià és un espai de goig profund per a moltes persones, i la unió perenne d'un home i una dona, amb el fruit que són els fills, pertany al disseny original de Déu, tal com llegim en el llibre del Gènesi (c 2). La família és un àmbit d'ajuda mútua, de pràctica de les virtuts, d'adquisició d'hàbits, de maduració de l'afectivitat, d'intercanvi entre generacions (els lligams entre avis i nets poden ser molt profunds!), de companyia davant la mort, de transmissió de la fe, d'aprenentatge de la pregària... Però la família no pot quedar reclosa en un familiarisme de via estreta en detriment de la «família de Déu», l'Església, i de la fraternitat universal, la humanitat. La família és una icona de la Trinitat.

Dit això, és clar que la família sofreix dificultats i ferides, i que només tirarà endavant si s'hi instaura el sentit de la misericòrdia, de la qual és expressió màxima l'acció misericordiosa de Jesús envers els pecadors i els marginats de tota mena, també els qui ho són per motius religiosos (per exemple, els publicans, acusats de no complir la Llei de Moisès). Per això, i d'una manera especial els preveres, cal atansar-se a les persones i a les situacions on el do sacramental queda compromès amb una voluntat de discerniment, és a dir, de diàleg pastoral. Llegim en el n. 69 de la relació final del Sínode: «(En les situacions complexes) els pastors han d'identificar els elements que poden afavorir l'evangelització i el creixement humà i espiritual d'aquells que han estat confiats pel Senyor a la seva cura».

Un pastor ha d'acompanyar, des de l'amistat i des de la pràctica de l'Evangelí, les persones que encara han d'arribar al matrimoni sacramental i també les qui viuen una segona unió posterior a aquest matrimoni, així com les ferides que es produeixen dins les famílies. Amb una imatge d'inspiració bíblica (vegeu Èxode 3,5), el Papa afirma que tots hem d'aprendre a «treure'ns les sandàlies davant la terra sagrada que és l'altra persona» (vegeu *Evangelii Gaudium* 169, citat en el n. 77 de la relació final). El Sínode especifica el cas del cònjuge abandonat, del qui és víctima de violència domèstica, del menor que sofreix abusos sexuals. Les llars poden ser, tristament, un autèntic infern. D'altra banda, un fracàs matrimonial porta a dintre dolor, ressentiment, duresa, negativa a perdonar, i això només pot ser supe-

rat amb la gràcia divina que fa possible el perdó humà. Això serà possible si hi ha persones experimentades en les coses de Déu que, a les parròquies o en altres indrets, duguin a terme un servei eclesial d'escolta i de sosteniment de les situacions en què la família s'esquerda i les persones que la formen viuen en la confusió interior.

Particularment, els batejats que s'han divorciat i s'han tornat a casar civilment han d'entrar en allò que el Sínode anomena «la lògica de la integració» (n. 84). Aquestes persones són membres del cos de Crist que viuen la vida de l'Esperit en els seus cors, i, naturalment, no estan excomunicats. Més aviat, «cal discernir quines de les diverses formes d'exclusió practicades actualment en els àmbits litúrgic, pastoral, educatiu i institucional poden ser superades» (*ibidem*). El qui ha de fer aquest discerniment ha de ser un pastor sol·lícit que actui per amor a la veritat «segons l'ensenyament de l'Església i les orientacions del bisbe» (n. 85) proposant un examen de consciència que porti al penediment. Aquest pastor haurà de portar el seu discerniment fins al punt de veure quin és el grau de responsabilitat que hi ha en certs casos en què una de les parts no va poder actuar de cap altra manera i, posteriorment, ha construït una unió estable i fidel, perllongada en el temps, viscuda segons l'Evangelí. L'acompanyament del prevere i el discerniment efectuat sobre la situació actual ha de portar a la formació d'un «judici correcte sobre allò que constitueix un obstacle per a una més plena participació en la vida de l'Església» (n. 86). La lògica d'integració ha de substituir una lògica d'exclusió.

En una paraula, el Sínode ha estat una magna assemblea en la qual ha emergit una Església que no vol sacrificar ni la veritat ni la misericòrdia a propòsit del sagrament del matrimoni, fet o per fer-se. S'ha obert una porta d'esperança que el Papa anirà perfilant, i en la qual el prevere, el pastor d'una parròquia, hi juga un paper fonamental. Cal preparar-s'hi espiritualment, segons la misericòrdia que nosaltres, pobres pecadors com som, hem rebut.

ARMAND PUIG I TÀRRECH.

Rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià

Episcopus.

Passat, present i futur del bisbat de Vic

Poques vegades es concentren en quatre anys la commemoració d'esdeveniments tant significatius per la història de l'Església i del país. Concretament:

- ✦ El 2015, 200 anys de la mort del bisbe il·lustrat Francesc Veyan i Mola;
- ✦ L'any 2016, 100 anys de la mort del venerable Josep Torras i Bages;
- ✦ L'any 2017, 1.500 anys del primer bisbe conegut de la seu vigatana, Cinidi;
- ✦ I finalment el 2018, 1.000 anys de l'inici de l'episcopat d'Oliba.

Episcopus: un projecte global

Avui, endinsar-se en la vida i acció d'aquests personatges és un acte summament enriquidor: hom cospa la vitalitat de l'evangeli que arrela a la nostra terra i en fa sorgir, en diferents èpoques, personatges, la petja dels quals encara avui és ben vigent. Baules d'una mateixa cadena han modelat el curs de la història, han configurat la geografia amb innombrables construccions arquitectòniques, han obert les portes a les ciències i les arts creant un riquíssim llegat cultural, han afaïçonat la llengua i han forjat el tarannà i la fesomia d'un poble. Tot com esclat de l'Evangeli.

La Generalitat de Catalunya va reconèixer el valor que *Episcopus* aporta a la societat catalana decretant-lo Commemoració nacional, durant els anys 2015-2018.

Ben aviat, doncs, el bisbe Romà veié que aquestes efemèrides estaven entrelligades i, juntes, multiplicaven la seva capacitat transformadora avui. Per això, es batejà la commemoració d'aquestes fites amb el nom d'*Episcopus*, donant pas a un projecte unitari i coherent, format per una multitud d'actes i projectes.

Episcopus: Un projecte polièdric

Episcopus pretén impulsar accions socials (casa d'acollida, casa sacerdotal...), patrimonials i arquitectòniques (Catedral de Vic, Seu de Manresa, Barroc oblidat, Romànic dispers...), culturals (publicacions, Congrés Internacional amb la UVIC, reedició de textos, exposicions, oratori musical...)... abans de d'inaugurar-se ja s'estan treballant més de 50 projectes.

Episcopus: un projecte per a tots

Dins aquesta diversitat d'actes preparats durant els darrers tres anys, en trobem adreçats a totes les edats i interessos. Així trobarem itineraris i visites pensats per a escolars i per a parròquies (s'ofereixen de manera gratuïta el 14 de novembre, 19 de desembre 16 de gener i 20 de febrer), per a estudiosos, per al clergat.

Una cita per a tot el clergat amb seu a Catalunya

La Conferència Episcopal Tarraconense, amb motiu del centenari de la mort del venerable Torras i Bages, vol convocar tot el clergat dels deu bisbats de Catalunya a Vic. Una cita per a la qual la diòcesi vol obrir les portes als germans preveres!

Valguin aquestes ratlles per anticipar als germans preveres el que serà presentat a la llum pública durant el proper mes de novembre. Podeu, des d'ara, trobar més informació al portal www.episcopus.info

DAVID COMPTE

Prevere del bisbat de Vic,

Vicari General

La llibertat d'ensenyament novament en risc

El passat dia 28 d'octubre s'ha complert mig segle de la Declaració del Concili Vaticà II, *Gravissimum Educationis*, promulgada pel beat Pau VI. Cinquanta anys després, els reptes per a l'escola i la universitat catòlica continuen essent grans i entusiasmadors.

El papa Francesc acaba d'erigir una Fundació, que porta per nom el mateix que la declaració del Vaticà II, encaminada a cercar «finalitats científiques i culturals per a promoure l'educació catòlica al món». Francesc afirma, en el quirògraf signat el dia 28 d'octubre, que l'Església reconeix «la importància decisiva de l'educació en la vida de l'home i el seu influx cada cop més gran en el progrés social contemporani» i que l'educació es troba profundament vinculada a l'acompliment «del manament rebut del seu diví Fundador, que és anunciar a tots els homes i dones el misteri de la salvació i instaurar totes les coses en Crist» (GE, Proemi).

Coincideix aquest aniversari conciliar —que a casa nostra ha passat un xic oblidat— i aquesta decisió del bisbe de Roma, amb un veritable desafiament a la llibertat d'ensenyament a l'Estat espanyol.

Properes les eleccions generals, alguns partits polítics, i molt significativament el secretari general del partit socialista obrer espanyol, han anunciat que plantejaran en el seu programa electoral eliminar definitivament l'assignatura de Religió de l'horari lectiu de les escoles públiques, concertades i privades.

Tot i que, hores més tard, una destacada dirigent d'aquest partit va matisar que la mesura «només afectaria l'escola pública», ens trobem novament amb un atac en tota regla a la llibertat d'ensenyament, acompanyat d'un conjunt de mesures laïcistes, darrera les quals s'hi troben alguns potents *lobbies* clarament anticatòlics.

El salesià Francesc Riu —un dels millors coneixedors de la legislació educativa a casa nostra— en el llibre publicat enguany i que porta per títol ***Aneu a trobar-los. Finalitat i caràcter de la classe de religió*** remarca que «no és possible plantejar correctament la qüestió de l'ensenyament religiós escolar sense recordar que és objecte d'un dret fonamental, no pas un caprici ni un privilegi de l'Església Catòlica».

Efectivament, més enllà d'uns acords internacionals entre Espanya i la Santa Seu que, pel que sembla, el sr. Sánchez vol denunciar, «el dret preferent dels pares a escollir el tipus d'educació que s'haurà de donar als seus fills», no deriva d'aquests acords sinó de la Declaració Universal de Drets Humans de 10 de desembre de 1948, i que «els poders públics han de garantir el dret que assisteix els pares per tal que els fills rebin la formació religiosa i moral que vagi d'acord amb les seves conviccions» tampoc no és conseqüència d'acords

amb l'Església Catòlica, sinó que és una afirmació de la Constitució Espanyola, (núm. 27. 2 i 3), una Constitució que curiosament, en altres qüestions, el sr. Sánchez pràcticament sacralitza.

A Catalunya s'ha iniciat una nova legislatura política extraordinàriament complexa. És moment també de vetllar perquè, enmig dels apassionats debats sobre l'estructura política del país, no oblidem que, sigui quina sigui aquesta estructura, la llibertat d'ensenyament ha de restar garantida tant pel que fa al dret de la formació religiosa dels infants i joves, al dret dels pares i mares a la lliure elecció del centre escolar per al seus fills, així com al dret que les escoles catòliques puguin establir llur caràcter propi sense dificultats ni discriminacions en un marc de veritable llibertat educativa. Que no ens passi novament, com en altres ocasions pel que fa a l'ensenyament, que “en cada bogada perdem un llençol”.

NORBERT MIRACLE FIGUEROLA

Prevere de l'arquebisbat de Tarragona,

Delegat diocesà d'ensenyament

La misericòrdia i el «principi bíblic del petit nombre» (I)

Durant els anys de formació al Seminari, un professor va recomanar-nos, amb encert, un article del biblista Norbert Lohfink que portava per títol «El principio bíblico del pequeño número». Sortosament vaig fer cas d'aquella recomanació i, tot descobrint aquest «principi bíblic», em vaig trobar davant d'una clau de lectura del conjunt de l'Escriptura que em faria un gran bé, tant durant l'etapa d'estudis com, també, en el meu ministeri com a capellà. És per això que, estant a les vigílies de l'inici de l'Any de la Misericòrdia, m'ha semblat oportú oferir aquí unes línies que mostrin, simplement, la relació entre la misericòrdia de Déu i aquest «principi bíblic».

La tesi principal de l'article de Lohfink és que Déu, al llarg de la història de la salvació, ha anat donant impuls al seu projecte tot començant i recomençant, en molts casos, a partir de realitats petites i insignificants. Aquest *modus operandi* diví és el que ha donat lloc a l'expressió «principi bíblic del petit nombre».

Fent una mirada global a la Bíblia podem veure com, efectivament, el «petit nombre» travessa el conjunt dels seus llibres. Ja en l'Antic Testament, en els orígens del poble d'Israel, trobem Abram i Sara que, tot i ser dos ancians sense fills, reben la crida de Déu i, a més, la promesa d'una gran descendència, font de benedicció per a tots els pobles. Algunes generacions després, els fills de Jacob baixaran a Egipte obligats per la misèria imperant a Canaan. Allí, aquell petit clan familiar, es multiplicarà i es convertirà en un gran poble. Amb l'èxode i el retorn a la Terra Promesa, les dotze tribus d'Israel experimentaran com, tot i ser un petit nombre de gent en comparació a les nacions veïnes, Déu els protegirà amb la força del seu braç.

La monarquia portarà Israel al seu esplendor però, també, progressivament, al seu declivi, a causa tant de les pressions i atacs de les potències frontereres com, també, de l'oblit i la transgressió de l'aliança que Déu havia establert amb el seu poble. En aquest context, els profetes denunciaran el pecat d'Israel, cridant-lo a la conversió, però també, al seu moment, li anunciaran el perdó de Déu. És així com apareix el terme bíblic que millor sintetitza la idea del «petit nombre», a saber: la resta d'Israel.

Efectivament, la resta d'Israel fa referència al petit nombre de supervivents que, com a conseqüència de la infidelitat del poble i de l'ambició de les nacions, ha quedat amb vida, però simultàniament fa referència també al petit nombre de creients amb qui Déu pot i vol recomençar el seu projecte salvífic. La resta que sobreviurà als assiris invasors del Regne del Nord i, més tard, a l'atac i l'exili babilònic, serà el petit nombre que se sentirà urgint a reconstruir, tant a nivell material com a nivell institucional, l'essència del poble de Déu.

Segles més tard aquesta resta que s'haurà incrementat i estès de nou a la terra, patirà l'atac de l'imperi grec que obligarà de nou a Israel a posicionar-se a favor, o en contra, del Déu de l'Aliança. Un cop més, un petit nombre d'israelites, liderat pels germans macabeus, reaccionarà contra l'invasor amb la ferma voluntat de mantenir-se fidel al seu Déu. En les dècades posteriors els savis d'Israel reflexionaran, en termes genèrics, entorn la figura del savi i del just que, malgrat sentir-se sols enmig d'una multitud nècia i injusta, volen seguir els preceptes del seu Déu.

Arribem així al llinar del Nou Testament i ens trobem com, novament, de la mà d'uns pocs homes i dones de Déu, ben arrelats a la història del seu poble i a l'esperança messiànica de la resta d'Israel, el projecte salvífic diví pot fer un salt qualitatiu cap endavant. Són Zacaries i Elisabet, Maria i Josep, Joan Baptista, el precursor del Senyor. Un petit nombre de persones, totalment obert a l'acció de Déu en ells.

En Jesús de Natzaret, tant en les seves paraules com en les seves obres, s'acompleix també el principi bíblic del petit nombre. En les seves paraules: les benaurances que s'adrecen als petits, als irrelevantes, i que, en el fons, només ells capten; el «petit ramat» amb què Jesús anomena el conjunt dels seus deixebles; el petit gra de mostassa del Regne; el poc llevat que fa pujar tota la pasta; la mica de sal que dóna gust a la terra; la llàntia encesa que il·lumina tota la casa; la bona terra que, sent només una petita part del conjunt, acollirà fructuosament la llavor de la Paraula; els petits (pobres, ignorants, pecadors, malalts, infants, posseïts...) amb qui Jesús s'identifica...

I en les seves obres: el fet de constituir el petit grup dels dotze, nova resta d'Israel; l'exigència d'autenticitat als seus seguidors que el porta, sovint, a quedar-se sol; l'apropament als estigmatitzats del seu temps; l'allunyament dels aplaudiments fàcils de les masses amb el desig de conduir els seus seguidors a una relació filial amb el Pare; la fidelitat a la seva missió, malgrat quedar-se sol, fins a donar la vida a la creu. I fins i tot més enllà de la resurrecció: l'anunci al petit nombre de dones que anaven a plorar el Mestre; el progressiu manifestar-se als apòstols i deixebles en vistes a consolar-los, donar-los pau i enviar-los a anunciar la nova de la resurrecció. L'enviament de l'Esperit Sant al petit grup del cenacle, dels apòstols amb Maria, com a inici i signe de la seva presència i acció universals. L'Església naixent, reflectida en els relats dels Fets i en les cartes de Pau i altres apòstols, com a petit nombre de persones, jueus i gentils, que s'obren a l'acció de l'Esperit i s'adhereixen a Crist.

Per últim, en l'Apocalipsi se'ns descriu com a la fi dels temps hi haurà la “nova Jerusalem” que, fonamentada en les dotze columnes dels apòstols i enfortida pel testimoni dels màrtirs de l'Anyell, la resta fidel, aplegarà la multitud incommptable de pobles i nacions. El petit nombre esdevindrà, així, signe i germen del tot, de la voluntat salvífica universal de Déu.

MARC MAJÀ GUIU

*Prevere del bisbat de Solsona
Rector de la parròquia de Berga*

L'última obra de misericòrdia en els inicis del cristianisme

SA les portes del seu jubileu no deixem de recordar que la misericòrdia ha estat sempre signe identificatiu de la comunitat cristiana. Més encara, la seva pràctica concreta ha motivat l'aproximació de moltes persones al missatge evangèlic i a la persona de Jesucrist. Adolf von Harnack, en una obra que ha esdevingut clàssica sobre les missions i propagació del cristianisme en els primers tres segles, dibuixa la forta impressió que la pràctica de les obres de misericòrdia per part dels antics cristians va exercir sobre els seus contemporanis.

Fixem-nos només en la darrera de les obres de misericòrdia corporals, "enterrar els morts", ja que potser és la que actualment resulta menys significativa de totes ja que avui és una tasca molt protocolaritzada socialment.

En el món antic la sepultura tenia una importància capital: més enllà d'una exigència de salubritat, era un deure d'humanitat, i no ésser enterrat era la mostra del més gran oprobí... Per als poderosos representava el darrer acte de notorietat i de presència en la memòria col·lectiva. També en la comunitat cristiana primitiva es donava gran importància al fet de rebre sepultura de forma digna i en solemnes litúrgies, però en soterraments més aviat discrets.

Ja en la tradició judaica, aquesta era una tasca pietosa exercitada des de la caritat privada. Un cristià de meitat del s.II, Arístides d'Atenes, recull aquesta mateixa perspectiva en la seva Apologia (c.15), on afirma que sempre que mor algun dels pobres, hi ha algun d'ells que, per poc que pugui, s'encarrega de la seva sepultura.

Poc després, en canvi, Tertul·lià feia notar que la sepultura dels germans pobres es carregava al fons de la comunitat i, per tant, passava a ser una responsabilitat coral, no pas privada. En la seva cèlebre Apologia (c.39) explica que la comunitat disposa d'una caixa on el fidel diposita com vol i pot la seva ofrena per tal de subvenir a les necessitats socials de pobres, orfes, naufrags, vells, presoners, malalts... Però allò que se situa en primer lloc d'aquesta enumeració és el manteniment de la sepultura dels pobres.

És important aquesta constatació de la responsabilitat de tota la comunitat en la sepultura dels morts. Es depassava l'esfera privada per a integrar-se en allò que suposava un signe d'identitat, constitutiu de l'assemblea dels fidels. Els diaques, particularment, tenien la funció de vigilar que ningú de la comunitat quedés privat de sepultura en el moment del decés.

Un pas ulterior el percebem amb l'ampliació d'aquesta cura més enllà dels límits del grup cristià. En començar el segle IV Lactanci, en les seves Institucions Divines (c.6), escrivia que no tolerarem que la criatura feta a imatge de Déu sigui deixada per a predació de les feres i

dels ocells rapinyaires, ans la restituïrem a la terra de la qual ha estat treta, i també amb els desconeguts acomplirem l'ofici que ateny als seus familiars, en el lloc dels quals, quan manquen, entra en joc la humanitat.

Així, més enllà de la solidaritat i dels sentiments de compassió humana, percebem que l'antropologia cristiana va comportar un capteniment propi en la tasca del sepeli dels difunts.

I encara, passant de la consideració antropològica a l'escatològica, convé no oblidar que en el cristianisme brilla l'esperança de la vida en Crist i s'observa la cura dels difunts, en el sentit que també ells estaven necessitats de les oblacions i sufragis acomplerts com a ajuda per a la seva eterna salvació. Aquesta darrera ofrena dels familiars cap al difunt resultava ser també una eficaç via de canalització del dolor.

Tot plegat era percebut com a signe de novetat. Els sentiments humanitaris envers tothom, la consideració de la dignitat humana per raó de la imatge i semblança amb el creador, la relació de comunió amb els difunts expressada amb pràctiques funeràries i de sufragi... distingien la comunitat cristiana i van exercir una font d'atracció per a molts vers la fe dels creients en Crist.

Uns signes d'identitat que convé que no restin com a cosa del nostre passat més remot.

IGNASI CABRÉ MAS

Prevere de l'arquebisbat de Tarragona

Rector de la parròquia d'Alcover

L'homilia

El meu professor de Nou Testament —excel·lent mestre— solia dir-nos que poséssim molta atenció a fer bé les homilies. Afegia que l'Església era una institució molt afortunada: cada diumenge s'adreça als seus fidels.

En pensar aquestes notes, he recorregut a *L'ordenament general del missal romà*. S'hi llegeix: “Quan a l'Església es llegeix la Sagrada Escripura, Déu mateix parla al seu poble, i Crist, present en la seva paraula, anuncia l'Evangelí. / Per això, les lectures de la paraula de Déu, que proporcionen a la litúrgia un element de gran importància, cal que tothom les escolti amb veneració. I encara que en les lectures de la Sagrada Escripura la paraula divina s'adreça a tots els homes de qualsevol temps i tots la poden entendre, no obstant això, la seva eficàcia creix amb una exposició viva, és a dir, amb *l'homilia*, que és una part de l'acció litúrgica.”

L'homilia, doncs, està arrezerada en la paraula de Déu. I ocupa un lloc veritablement litúrgic. Té l'encàrrec —valgui l'expressió— d'ajudar a penetrar en el sentit i les aplicacions de vida cristiana deduïdes de la paraula. Per tant, el celebrant ha de conèixer bé la significació dels fragments de l'Escripura proclamats en la celebració. Seran necessaris l'estudi i la pregària, per tal d'assegurar que la paraula pugui ser acaronada en el cor i viscuda en la vida diària. Cal vetllar, amb delicadesa, les conclusions d'una homilia, a fi que tingui veritable sintonia amb el disseny diví.

L'homilia ha de ser correcta i respectuosa. Els fidels han de ser conduïts amablement a acollir la paraula. Serà necessari, de vegades, repetir les escenes proclamades de la Sagrada Escripura. Tots som un xic despistats i “el sant se'ns en pot anar al cel”, és a dir, pot succeir que la retenció de les lectures ens hagi passat desapercebuda o que no les recordem. El pas important és l'explicació dels textos. Una explicació clara, a l'abast d'una comunitat generalment diversificada. Aclarir el sentit de les paraules és important. Només amb l'aclariment dels termes ens podem entendre. Hi ha paraules que són molt tècniques i que, per tant, convé determinar.

L'homilia ha de tocar l'espiritualitat i ha de tenir un to plàcid, encara que no pot oblidar les regles de l'oratòria. El diaca o el prevere han de conèixer també les normes de comunicació. Un periodista escrivia, amb bon humor, que els fidels no passaran pel purgatori, perquè ja els hauran purificat les homilies que han d'escoltar.

No sé si al lector li ha passat alguna vegada que, en sentir una homilia, tens la impressió que els mots no diuen massa cosa i que tracten de coses que tenen poca relació amb la vida.

Els pares de l'Església solien acabar les seves predicacions amb un exemple que fos com el resum del que havien exposat. Les homilies no poden ser massa abstractes, però es poden posar exemples, si són afortunats.

A través de l'homilia els oients han d'aprendre alguna cosa nova, algun element catequètic. Els tres cicles dominicals permeten tractar els temes fonamentals de l'existència cristiana.

Els ministres sagrats haurien de trobar la manera de poder revisar les pròpies homilies. Amb massa facilitat, hom pot creure que predica molt bé i resulta que li caldria revisar aspectes en la manera de predicar. Criticar-se a si mateix no sempre és fàcil, però és un servei molt important per a la litúrgia de la comunitat.

JOAN GUITERAS I VILANOVA

Prevere de l'arquebisbat de Barcelona

Degà del Capítol de la Catedral

El prevere en l'Església

E «En anunciar-vos l'evangeli, us vaig engendrar en Jesucrist. Us prego, doncs, que sigueu imitadors meus» (1Co 4, 15-16)

Escric aquesta reflexió tenint al davant la convocatòria de l'onzena «Cadena de pregària per les vocacions» que les deu diòcesis representades a la Conferència Episcopal Tarraconense convoquen de l'1 al 31 de novembre, amb continuïtat i insistència: «fixeu la vostra mirada en Jesús, enviat de Déu i gran sacerdot de la fe que professem» (He 3,1).

“Tant de bo que no manquin mai els pastors bons, tant de bo que no manquin mai entre nosaltres! Que la misericòrdia de Déu no es negui a engendrar-los i a constituir-los. Sí, si hi ha ovelles bones hi haurà també pastors bons, perquè els pastors bons surten d'entre les ovelles bones» (Sant Agustí, Sermó 46, 29).

Jesús acompanya el procés que ens apropa, personalment i comunitària, a la misericòrdia de Déu, experiència de Fe que és, en Jesucrist i l'Església, profunda i generosa, que ens disposa a servir i a donar la vida (CPT 154), prevere en l'Església diocesana, servidor i deixeble alhora:

a) El prevere, **seduït per Déu**, que se'ns comunica en la vida de l'Església i en el dia a dia de la nostra vida, viu l'aprenentatge a partir de com Jesús va viure; la raó de ser més fonda de Jesús és font de l'espiritualitat i referència (Mt 25, 31ss), ho vivim en Crist i per les persones, per la societat i preferentment pels més pobres, pregant de fer-ho «amb integritat total, amb atrevida llibertat, amb immensa paciència i apassionada exigència» (Marcelino Legido).

b) El prevere, **agraït a Déu, que ens porta a Jesús**, qui ens sosté i ajuda. En l'Església, vivim en Jesús, en fem experiència i pouem en la vida mateixa els elements i els criteris per acompanyar-la, i ens ajudem els uns als altres. Jesús és Camí (Jn 14,5), Mestre (Jn 13, 13).

c) El prevere és **home de l'Esperit** (1Jn 3,24), constant i amb fortalesa de vegades i, d'altres, trencat o poc dòcil, vivint alguna vegada situacions que el superen o pobre de recursos en altres moments: «La collita és abundant, però els segadors són pocs» (Lc 10,2); sap i cuida, valuós com és el que porta entre mans, «perquè quedi ben clar que ve de Déu, i no pas de nosaltres» (2Co 4,7). Viu ferm en l'Esperit, home alhora d'acció i contemplatiu, testimoni de l'Esperança (1Pe 3,15).

d) El prevere, **valorat i estimat en la comunitat que valora i estima** (CPT 149-152) i per a la comunitat de la qual és membre i alhora servidor, constructor de la fraternitat que té el seu origen en l'Eucaristia i el seu destí en el dia a dia i en l'acció pastoral, valorat i estimat ... constructor de comunió.

e) El prevere **home de pregària, que convoca a la pregària i l'acompanya**. Convoca a la pregària, comprenent en equilibri l'acció i la contemplació, l'una cap a l'altra amb un dinamisme viu.

f) El prevere **viu també en la pregària de Jesús** (Jn 17), viu l'experiència de la seva proximitat, és alhora motiu d'agraïment i compromís, repte en la vida interior i en les accions pastorals, és convidat a identificar-se constantment amb Jesús.

Un molt bon servei, doncs, el de transmetre l'experiència de Déu viscuda i concretada essent preveres en l'Església, expressant com es viu i com Jesús l'acompanya, agrait a Déu i a qui ho ha anat ajudant a viure, abans i ara, als que al fan camí i a aquelles persones que, sense adonar-se'n, són al costat ajudant en el seu camí al prevere.

JOAN ANTON CEDÓ PERELLÓ

*Prevere de l'arquebisbat de Tarragona
Rector de la parròquia de Sant Pau de Tarragona*

Pastoral dins la presó (I)

La presència de l'Església a la presó i amb els captius ha estat permanent en tota la història de l'evangelització. El ressò de les paraules de Jesús en el judici final de Mt 25,36, el fet que ell mateix fos empresonat, jutjat i condemnat com a reu, ha fet que la presó sigui no només un camp d'evangelització, sinó també un lloc sagrat on trobar Crist en el rostre del pres.

És possible que en el proper Any de la Misericòrdia i amb l'estímul del Papa de les perifèries, que el Dijous Sant va escollir rentar els peus a 12 homes i dones de la presó de Rebibbia, ajudarà a fer més visible l'acció tantes vegades silenciosa i anònima de multituds de laics voluntaris, religiosos i religioses i també de sacerdots diocesans.

Certament, la presó és pura "perifèria", encara que alguns centres penitenciaris hagin quedat al centre d'algunes grans ciutats. Els alts murs i els barrots no només impedeixen la fugida dels de dins; també creen un mur immaterial encara més alt entre la societat "lliure" i els que ara anomenem "privats de llibertat". Aquella expressió "és un altre món", descriu molt bé la sensació que es té quan s'entra a la presó les primeres vegades. Allí es concentren els malalts d'una societat malalta; es fa visible la desigualtat de tots davant la justícia, el drama dels immigrants, de la violència en la llar, de la sexualitat sense ànima, dels estralls de la drogoaddicció, de la joventut sense nord. Però paradoxalment és un lloc de presència de Déu, on la set del seu amor és potser més intensa o almenys més manifesta.

La Pastoral Penitenciària és per essència una pastoral transversal: hi ha un treball de prevenció, una labor a la presó i molta tasca de reinserció. Per tant, la Pastoral Penitenciària és present en la catequesi quan donem als infants i els joves valors per lluitar contra mal, virtuts que els ajudaran a ser millors a la llum de l'Evangelí, evitant que caiguin en el pecat i en el delictes. La Pastoral Penitenciària és present en l'acció caritativa de l'Església quan en ajudar famílies necessitades s'evita que moltes, per desesperació, busquin la sortida de la delinqüència per solucionar els seus problemes. La Pastoral Penitenciària és en l'esforç dels diversos projectes i comunitats d'Església que lluiten contra la droga, una de les principals causes de delictes a Catalunya. I lògicament és present en totes les accions específiques que es realitzen en els centres penitenciaris, amb els interns i amb les seues famílies.

La Pastoral Penitenciària té tres grans camps d'acció: el social, el jurídic i el religiós. L'acció social intenta cobrir les necessitats bàsiques de la persona i estimular el seu protagonisme en el seu camí cap a la llibertat plena. La dimensió jurídica òbviament és una eina indispensable per assessorar els interns en els seus drets i acompanyar-los en aquesta selva de burocràcia i de normatives, tant en el procés judicial com en el sistema penitenciari un cop

condemnat. I la dimensió religiosa i espiritual, anunci explícit de la bona nova de Jesús, promovent la vida espiritual, la formació catequètica i la seua vinculació comunitària a l'Església.

La Pastoral Penitenciària, per últim, té també la tasca de vincular les comunitats parroquials amb els seus germans privats de llibertat, intentant purificar les influències d'una societat que descarrega sovint les seves frustracions amb la demanda de penes cada vegada més altes o fins i tot la pena de mort. No és sempre fàcil promoure campanyes d'ajut o que alguns fidels entenguin el treball que realitza la parròquia en l'àmbit de la presó.

En definitiva, aquesta pastoral és la resposta a l'opció preferencial de Crist pels pobres, que l'Església no té altra remei que fer seva. I és evident que als nostres centres penitenciaris estan els pobres dels pobres, les restes més marginals dels marginats de la nostra societat i un dels tresors més valuosos de la nostra Església.

JOAN ALONSO BONALS

Prevere del bisbat de Tortosa

Rector de la parròquia d'Alcanar

Tots Sants i el record dels difunts

La tradició de l'Església ha unit aquestes dues commemoracions en dates successives, l'1 i el 2 de novembre. La nostra experiència personal i també comunitària associa de forma immediata quan arriben aquests dies l'alegria de la festa, pel reconeixement i la intercessió de tots els sants que estan al costat de Déu, amb certa tristesa i afectuós record en les acostumades visites als cementiris per resar pels éssers estimats difunts que hi reposen.

Són dues celebracions que la devoció popular té tendència a confondre presentant-les com una única realitat. I convé que tots nosaltres sapiguem distingir el significat de cada una d'elles. Per una part, ens alegrem de tenir tants sants anònims al cel, persones com nosaltres, que intercedeixen per tots els que encara vivim en aquesta terra i, per una altra, dirigim les nostres oracions a Déu pels fidels difunts perquè, essent purificats per la gràcia, puguin gaudir aviat de la seva companyia. Els primers els necessitem, els segons, ens necessiten.

El Catecisme de l'Església Catòlica resumeix amb molta claredat aquestes situacions de la vida cristiana. Ho podeu trobar ens els números 954 al 962 que porta per títol «La comunió de l'Església del cel i la terra». Només cito per recordar-vos l'últim número dels referits: «Creiem en la comunió de tots els fidels cristians, és a dir, dels que peregrinen a la terra, dels que es purifiquen després de morts i dels que gaudeixen de la benaurança celestial, i que tots s'uneixen en una sola Església; i creiem igualment que en aquesta comunió està a la nostra disposició l'amor misericordiós de Déu i dels seus sants, que sempre ofereixen oïdes atentes a les nostres oracions».

En aquestes circumstàncies de festes i records, la nostra atenció es dirigeix a la reflexió sobre la vida i la mort. Com l'ésser humà parla, sent i transmet la vida i com afronta la mort. És una qüestió radical que ha estat objecte de múltiples aportacions de filòsofs, etnòlegs, historiadors i sociòlegs. S'han escrit belles pàgines sobre aquesta qüestió; hi ha abundants estudis que intenten aclarir les diverses reaccions humanes davant d'aquesta realitat. Els creients també tenim una resposta adequada i acceptem que la nostra cosmovisió té una coherència plena mirant els orígens o intuïnt els finals.

Els cristians orientem la nostra vida amb la lectura dels textos bíblics que progressivament ens postren els dissenys de Déu sobre la humanitat sencera i sobre cada un de nosaltres. D'Ell rebem l'explicació i ens atenim a les conseqüències. Déu és l'autor de la vida, ens l'ofereix com un regal i acceptem la seva decisió sobre el seu final. El model, com un referent

absolut, és Jesús de Natzaret qui manifesta un amor desmesurat cap a la vida de tots els éssers humans i accepta amb plena confiança en el Déu Pare la mort en la creu.

No som amos de la vida ni podem decidir la nostra mort ni, per descomptat, la dels altres. Ni tan sols recorrent als avanços científics. Ens diu el Senyor que l'ésser humà és la seva glòria, objecte de la seva predilecció i, per tant, un fi absolut en si mateix; mai un mitjà per aconseguir altres coses. Tampoc no professem un culte a la mort. Reconeixem la nostra finitud i apostem per deixar la vida ens mans de Deu. Mai no acceptarem la mort induïda, no tallarem d'arrel la vida naixent. Que aquests dies siguin viscuts amb alegria, amb confiança i amb esperança.

+SALVADOR GIMÉNEZ VALLS

Bisbe de Lleida

*Publicat al Full Diocesà de Lleida el diumenge 25 d'octubre

Jerusalem, Mare de totes les Esglésies

La tradició litúrgica bizantina, més enllà de l'anàfora de sant Joan Crisòstom i sant Basili el Gran, també coneix la que atribueix a Sant Jaume, el germà del Senyor i primer bisbe de Jerusalem, en els llibres litúrgics anomenat «el germà de Déu». Gairebé caiguda en desús, l'anàfora es fa servir en la celebració de la Divina Litúrgia del 23 d'octubre, la festa litúrgica del sant. A Roma, des de fa quasi mig segle, per iniciativa del rector del Pontifici Col·legi grec, l'arximandrita Olivier Raquez, l'anàfora se celebra el diumenge més proper a la data (enguany el dia 25). Una tradició que es manté al Col·legi en la seva església de Sant Atanasi al Babuino.

Utilitzada molt sovint per la tradició sirooccidental i conservada en siríac, grec, armeni, georgià, etiòpic, l'anàfora tingué molta importància durant el primer mil·lenni. D'origen jerosolimità, té moltes referències als personatges vèterotestamentaris (Abel, Noè, Abraham, Zacaries), als llocs sants, a la Jerusalem celestial i va ser redactada entre la fi del segle III i el VII. En les diverses lletanies s'invoquen, a més de la Mare de Déu, Joan Baptista, els profetes, els apòstols, els màrtirs, Moisès, Aaron, Elies, Eliseu, Samuel, David, Daniel.

L'anàfora de sant Jaume se centra entre dos grans moviments de lloança a Déu, per la seva obra creadora i per la santificació realitzada per Crist per mitjà de l'Esperit. Però Jaume no enumera els habituals atributs apofàtics de Déu —invisible, incompreensible, incommensurable— i es limita a tres títols «creador de totes les coses, tresor dels béns, font de vida i de immortalitat». En canvi hi trobem un llarg elenc de la multitud d'aquells que són cridats a aquesta lloança: els cels, el sol, la lluna, la terra, el mar; i novament: la Jerusalem celestial, l'Església dels primogènits, els justos, els profetes, els màrtirs, els apòstols, querubins, serafins. Tota l'Església que lloa Déu.

Abans de la narració de la institució de l'Eucaristia i de l'epiclesi, Jaume explica la història de la salvació, fent servir tota una sèrie d'expressions verbals —«heu tingut compassió, heu creat l'home, ell va caure, no l'heu menyspreat, no l'heu abandonat, sinó que l'heu corregit, l'heu tornat a cridar, l'heu guiat»— i afegeix: «heu enviat al món el vostre propi Fill unigènit, nostre Senyor Jesucrist, perquè ell amb la seva vinguda renovés i ressuscités la vostra imatge». L'autor posa l'accent en el fet que la vinguda de Crist renova en l'home la imatge de Déu, d'acord amb la visió de la història de la salvació dels Pares, com Ignasi d'Antioquia, Ireneu, Orígenes.

A continuació, s'invoça el do de l'Esperit: «Envieu sobre nosaltres i sobre aquests sants dons que us presentem el vostre Esperit santíssim, que és Senyor i infon la vida, consubstancial i que comparteix l'eternitat». I com a fruit de la santificació de l'Esperit, la litúrgia

demana que els dons esdevinguin cos i sang de Crist i que l'Església sigui santificada i romanguí estable sobre la roca de la fe.

En l'anàfora l'acció de l'Esperit està estretament vinculada a la seva acció al llarg de tota la història de la salvació: és ell qui «ha parlat en la Llei, en els profetes i en la nova aliança». L'epiclesi té també una clara dimensió eclesiològica, que es subratlla novament en la gran pregària d'intercessió al final de l'anàfora, amb trets clarament relacionats amb la tradició de Jerusalem: «Per a sostenir la vostra santa Església catòlica i apostòlica, que heu establert sobre la roca de la fe, us oferim aquest sacrifici per la vostra santa i gloriosa Jerusalem, mare de totes les Esglésies. Recordeu-vos d'aquesta vostra santa ciutat, recordeu-vos, Senyor, de tots els cristians que ja han anat o s'encaminen als llocs sants de Crist», una oració que s'eleva en aquests dies, amb especial intensitat i en comunió amb tots els cristians.

Finalment, la comunió amb el Cos i la Sang de Crist porta la comunitat, l'Església, a la plenitud de la força de l'Esperit. Aquest do diví invocat sobre la comunitat es dóna mitjançant la comunió. Així l'Esperit edifica el cos de Crist en l'Església a través de la santificació, de la divinització de tots els qui combreguen.

Celebrar la litúrgia de sant Jaume, almenys un cop l'any, significa celebrar el misteri de la mort i resurrecció del Senyor amb una litúrgia que ens confronta amb aspectes teològics, eclesiològics, litúrgics i fins i tot arquitectònics una mica diferents d'aquells amb els quals estem habituats en la celebració litúrgica bizantina. I sobretot significa celebrar amb una anàfora que fa present la comunió amb l'Església de Jerusalem, mare de totes les Esglésies cristianes.

MANEL NIN

*Monjo del Monestir de Santa Maria de Montserrat
Rector del Pontifici Col·legi Grec a Roma*

Publicat a *L'Osservatore romano* 23 d'octubre de 2015

El Bon Pastor
Revista per a preveres
